

Urszula Piątkowska

Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziego w prawie polskim

Studenckie Zeszyty Naukowe 9/13, 26-36

2006

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziego w prawie polskim

Wstęp

Sędzia w związku ze sprawowanym urzędem może podlegać kilku kategoriom odpowiedzialności prawnej. Może być to odpowiedzialność karna (z zastrzeżeniem immunitetu), odpowiedzialność cywilna oraz odpowiedzialność dyscyplinarna. Celem niniejszej pracy będzie omówienie podstawowych zagadnienia dotyczących odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów w prawie polskim.

Rozdział I poświęcony jest zagadnieniu odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów sądów powszechnych w świetle ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych. Część A tego rozdziału traktuje o tzw. materialnym prawie odpowiedzialności dyscyplinarnej, określającym przesłanki odpowiedzialności dyscyplinarnej, czynach zaliczanych do przewinień dyscyplinarnych oraz rodzajach kar dyscyplinarnych. Część B poświęcona jest wybranym zagadnieniom tzw. formalnego prawa odpowiedzialności dyscyplinarnej, ustalającego w szczególności organy właściwe dla orzekania w sprawach dyscyplinarnych oraz zasady postępowania dyscyplinarnego.¹

Następne rozdziały ukazują kolejno zagadnienie odpowiedzialności dyscyplinarnej w odniesieniu do sędziów sądów administracyjnych, wojskowych, sędziów Sądu Najwyższego oraz Trybunału Konstytucyjnego w świetle odnośnych ustaw, wskazując na różnice w stosunku do zasad odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów sądów powszechnych.

I. Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów sądów powszechnych

A. Materialne prawo odpowiedzialności dyscyplinarnej

1. Przesłanki odpowiedzialności dyscyplinarnej

Prawo o ustroju sądów powszechnych w rozdziale 3 działu II, doty-

¹ Por. A. Wasilewski, *Prawo do sądu w sprawach dyscyplinarnych*, „Przegląd Sądowy” 2001, nr 9, s. 16.

czącym odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów, nie określa jej przesłanek. Jednak w art. 128 p.u.s.p. znajdujemy odesłanie do odpowiedniego stosowania przepisów k.p.k., co w uznaniu doktryny pozwala na przyjęcie podobnej do odpowiedzialności karnej struktury przesłanek odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Za **podstawę odpowiedzialności dyscyplinarnej** uznamy więc:

- zindywidualizowany czyn sędziego – to jest działanie, zaniechanie lub ich kombinację,
- zawiniony – umyślnie lub nieumyślnie² lub w jednej z czterech form winy,³
- dyscyplinarnie bezprawny – będący przewinieniem służbowym, w tym oczywistą i rażącą obrazą przepisów prawa i uchybieniem godności sędziego (art. 107 § 1 p.u.s.p.),
- wywierający ujemny wpływ na wykonywanie służby lub na godność urzędu sędziowskiego.

Prawo o ustroju sądów powszechnych nie zawiera uregulowań odnośnie **formy i rodzaju winy**, związku przyczynowego, wyłączenia od odpowiedzialności z powodu obrony koniecznej, stanu wyższej konieczności, błędu, niepoczytalności sprawcy lub przymusu. Jednakże brak tych przepisów nie wyklucza stosowania na korzyść sprawcy – choćby przez analogię – odpowiednich przepisów części ogólnej kodeksu karnego. Ponadto na podstawie art. 128 p.u.s.p. stosuje się odnośne przepisy k.p.k., a więc również art. 17 § 1 i 3 k.p.k. wyłączający odpowiedzialność sprawcy z powodu znikomej szkodliwości społecznej czynu.⁴

2. Przewinienia dyscyplinarne

W myśl art. 107 § 1 p.u.s.p. sędzia odpowiada dyscyplinarnie za przewinienia służbowe, w tym za oczywistą i rażącą obrazę przepisów prawa oraz za uchybienia godności urzędu.

Za **przewinienie służbowe** należy uznać naruszenie (zawinione niedopełnienie lub przekroczenie) obowiązków sędziego określonych przepisami prawa lub zleceniami służbowymi, wydanymi przez organ administracji sądowej, a także naruszenie obowiązków pracowniczych wynikających z prawa pracy.

Uchybienia godności dotyczą każdego zachowania się sędziego – zarówno w służbie, jak i poza służbą – godzącego w powagę i prestiż stanowiska sędziego. Źródłami katalogu obowiązków, których naruszenie

² Ł. Korózs, M. Sztorc, *Ustrój sądów powszechnych. Komentarz*, Warszawa 2002, s. 150.

³ J.R. Kubiak, J. Kubiak, *Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów*, „Przegląd Sądowy” 1994, nr 4, s. 6.

⁴ Ibidem, s. 7.

przez sędziego stanowi uchybienie godności sprawowanego urzędu są:

1) Przepisy ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych, a w szczególności:

- art. 66 – rola ślubowania sędziowskiego,
- art. 61 § 1 pkt 2 – wymóg posiadania nieskazitelnego charakteru,
- art. 82 § 1 i 2 – obowiązek postępowania zgodnie ze ślubowaniem sędziowskim, stałego podnoszenia kwalifikacji zawodowych, strzeżenia powagi stanowiska sędziego oraz unikania wszystkiego, co mogłoby przynieść ujmę godności sędziego lub osłabiać zaufanie do jego bezstronności

2) Kodeksy etyki zawodowej:

- Zbiór Zasad Postępowania Sędziów – uchwalony 08.06.2002 r. przez Zebranie Delegatów Stowarzyszenia Sędziów Polskich „Iustitia”
- Zbiór Zasad Etyki Zawodowej Sędziów – załącznik do uchwały Nr 16/2003 Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 19 lutego 2003 r.

Prawo o ustroju sądów powszechnych wprowadza również odpowiedzialność za **obrazę przepisów prawa**, w przypadku gdy jest ona:

- oczywista – w znaczeniu przedmiotowym (wadliwa wykładnia i zastosowanie przepisu – w sposób nie budzący wątpliwości żadnego prawnika) oraz podmiotowym (jednoznaczne naruszenie podstawowych zasad wykładni i stosowania prawa);
- rażąca – powodująca znaczące, ujemne skutki dla interesów stron oraz samego przebiegu postępowania

Odpowiedzialność w tej formie może przy tym dotyczyć w zasadzie wyłącznie przepisów procesowych, gdyż zastosowanie jej do procesu orzekania stałoby w sprzeczności z konstytucyjną zasadą niezawisłości (Konstytucja art. 178 ust. 1). Jedyną dopuszczalną formą reakcji na **błędy popełnione przez sędziego w ramach działania w granicach przysługującej mu niezawisłości sędziowskiej** jest zmiana lub uchylenie orzeczenia w toku instancji oraz tzw. wytyk instancyjny (art. 40 § 1 p.u.s.p.).

Orzecznictwo sądów dyscyplinarnych za przewinienia służbowe lub za uchybienia godności urzędu – nie zaś za kontratyp działania w granicach niezawisłości sędziowskiej – uznaje następujące czynności procesowe:

- wydawanie orzeczeń bez jakiegokolwiek podstawy prawnej,
- rażące naruszenie przepisów prawa materialnego i procesowego prowadzące do całkowitego pozbawienia strony możliwości obrony,
- oczywiste bezzasadne faktyczne bądź nie oparte na jakiegokolwiek podstawie prawnej pozbawienie wolności (zatrzymanie, tymczasowe aresztowanie).⁵

⁵ Ibidem, s. 10.

Artykuł 109 § 5 p.u.s.p. wprowadza pojęcie **przewinienia dyscyplinarnego (lub wykroczenia) mniejszej wagi**, jednak nie zawiera jego definicji. Brak jest również definicji legalnej tego pojęcia w prawie karnym. O uznaniu przewinienia dyscyplinarnego za wypadek mniejszej wagi rozstrzyga więc sąd dyscyplinarny, a za kryteria takiego rozstrzygnięcia uznać należy stosunkowo niewielką szkodliwość czynu dla służby i niewielki stopień zawinienia.

W myśl art. 107 § 1 p.u.s.p. sędzia odpowiada dyscyplinarnie również za czyny popełnione **przed objęciem stanowiska**. Dotyczy to postępowania sędziego:

- którym uchybił obowiązkowi piastowanego wówczas urzędu państwowego,
- wskutek którego okazałyby się niegodnym stanowiska sędziego – a więc którego skutki przenosiłyby się na okres po objęciu urzędu sędziego.

3. Kary dyscyplinarne

Prawo o ustroju sądów powszechnych w art. 109 § 1 wymienia następujące **rodzaje kar dyscyplinarnych**:

- upomnienie,
- naganą,
- usunięcie z zajmowanej funkcji,
- przeniesienie na inne miejsce służbowe,
- złożenie sędziego z urzędu.

Ze względu na stopień nasilenia elementów represyjnych możemy wymienione kary podzielić na trzy grupy.

1. Kary najłagodniejsze, tj. **upomnienie i nagana**, które koncentrują się na aspekcie wychowawczym i zasadniczo nie posiadają elementów represyjnych, powodują natomiast skutek przewidziany w art. 91 § 3 i 4 p.u.s.p., a więc wydłużenie o trzy lata okresu pracy, wymaganego do uzyskania wyższej stawki wynagrodzenia.

2. Kary **usunięcia z zajmowanej funkcji i przeniesienia na inne miejsce służbowe**, zawierające dolegliwy element represyjny, gdyż ich orzeczenie obok skutków określonych w art. 91 § 3 i 4 p.u.s.p. pociąga za sobą skutki przewidziane w art. 109 § 3 p.u.s.p., a więc pozbawienie możliwości awansowania na wyższe stanowisko sędziowskie przez okres pięciu lat, niemożność udziału w tym okresie w kolegium sądu, orzekania w sądzie dyscyplinarnym oraz uzyskania utraconych funkcji.

3. Kara **złożenia sędziego z urzędu** jest karą o szczególnym charakterze, najsilniej wkraczającą w sytuację prawną i faktyczną ukarane-go. Powoduje ona utratę dotychczasowej pozycji społecznej i źródła utrzymania, pociąga przy tym za sobą utratę możliwości ponownego powołania

ukaranego do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim (art. 109 § 4 p.u.s.p.).⁶

Dodatkowym środkiem karnym może być **podanie prawomocnego orzeczenia dyscyplinarnego do wiadomości publicznej**.

Kary dyscyplinarne nie podlegają kumulacji. W sytuacji, gdy w jednej sprawie mamy do czynienia z kilkoma przewinieniami, stosuje się zasadę absorpcji, tj. wymierza się jako karę łączną najsurowszą z kar przewidzianych za dane czyny.

Ustawa przewiduje **możliwość odstąpienia od wymierzenia kary** w przypadku przewinienia dyscyplinarnego lub wykroczenia mniejszej wagi. W takim wypadku uznanie sędziego winnym określonego czynu stwierdza jedynie moralną naganność jego zachowania, nie powodując dla sędziego praktycznie żadnych ujemnych skutków. Orzeczenie takie w szczególności nie powoduje skutków wymienionych w art. 109 § 3 i 4 oraz w art. 91 § 3 i 4 p.u.s.p.

B. Formalne prawo odpowiedzialności dyscyplinarnej

1. Sądy dyscyplinarne, oskarżyciele, obrońcy

Sądami dyscyplinarnymi w sprawach dyscyplinarnych sędziów są:

- w pierwszej instancji – sądy apelacyjne,
- w drugiej instancji – Sąd Najwyższy.

Miejscowo właściwym sądem dyscyplinarnym pierwszej instancji dla sędziów sądów rejonowych jest sąd dyscyplinarny (apelacyjny) okręgu, w którym pełni służbę sędzia objęty postępowaniem.

Jeżeli sprawa dotyczy sędziego sądu apelacyjnego lub sędziego sądu okręgowego – właściwy jest inny sąd dyscyplinarny, wyznaczony na wniosek rzecznika dyscyplinarnego przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego.

Sądy dyscyplinarne w obydwu instancjach orzekają w **składzie** trzyosobowym. Skład wyłoniony zostaje w drodze losowania spośród wszystkich sędziów danego sądu dyscyplinarnego – z wyjątkiem prezesa sądu, wiceprezesów sądu oraz rzecznika dyscyplinarnego. W składzie sądu dyscyplinarnego zasiadać musi przynajmniej jeden sędzia stale orzekający w sprawach karnych. Przewodniczącym składu jest zaś sędzia stale orzekający w sprawach karnych, najstarszy służbą.

Prawo o ustroju sądów powszechnych rozróżnia dwie kategorie **oskarżycieli** uprawnionych do występowania w postępowaniu dyscyplinarnym:

⁶ Ł. Korózs, M. Sztorc, op.cit., s. 155-156.

- Rzecznik dyscyplinarny jest uprawnionym oskarżycielem w sprawach sędziów sądów apelacyjnych, a także prezesów oraz wiceprezesów sądów okręgowych. Wybierany jest na czteroletnią kadencję przez Krajową Radę Sądownictwa, spośród kandydatów zgłoszonych przez zgromadzenie ogólne sędziów sądów apelacyjnych. Rzecznik dyscyplinarny działa przy Krajowej Radzie Sądownictwa.
- Zastępcy rzecznika dyscyplinarnego są właściwymi oskarżycielami w sprawach sędziów sądów okręgowych i sędziów sądów rejonowych. Są oni wybierani na kadencje dwuletnie – dla każdej apelacji przez kolegia sądów apelacyjnych, a dla każdego okręgu przez kolegia sądów okręgowych – spośród sędziów danego sądu.

Obrońcę może ustanowić obwiniony spośród adwokatów lub sędziów. Obrońcą przed sądem dyscyplinarnym może być każdy sędzia pełniący służbę w sądownictwie powszechnym, także sędzia w stanie spoczynku i asesor sądowy, któremu powierzono pełnienie czynności sędziowskich (art. 136 § 2 p.u.s.p.).

2. Postępowanie dyscyplinarne

Czynności dyscyplinarne podejmuje rzecznik dyscyplinarny na żądanie Ministra Sprawiedliwości, prezesa sądu apelacyjnego lub okręgowego oraz kolegium sądu apelacyjnego lub okręgowego, Krajowej Rady Sądownictwa lub z własnej inicjatywy – po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego dla ustalenia znamion przewinienia oraz – o ile to możliwe – złożeniu wyjaśnień przez sędziego.

W razie stwierdzenia braku podstaw do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, rzecznik dyscyplinarny odmawia jego wszczęcia. Od postanowienia rzecznika o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego organowi, który złożył wniosek i właściwemu kolegium służy zażalenie do sądu dyscyplinarnego.

Jeżeli zachodzą podstawy do wszczęcia postępowania, rzecznik dyscyplinarny wydaje postanowienie o jego wszczęciu i przedstawieniu sędziemu na piśmie zarzutów. W terminie czternastu dni od ich przedstawienia sędzia ma możliwość złożenia wyjaśnień i zgłoszenia wniosków dowodowych. Po upływie tego terminu, a w razie potrzeby po przeprowadzeniu dalszych dowodów, rzecznik składa wniosek o rozpoznanie sprawy do właściwego sądu dyscyplinarnego. Wniosek ten spełnia rolę aktu oskarżenia i powinien zawierać dokładne określenie czynu, który jest przedmiotem postępowania oraz uzasadnienie.

Po wpłynięciu wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej prezes sądu dyscyplinarnego wyznacza rozprawę, przy czym jej termin nie powinien być bardziej odległy niż miesiąc od wpłynięcia wniosku.

Odwołanie od wydanych w **pierwszej instancji** wyroków sądu dyscyplinarnego oraz postanowień i zarządzeń zamykających drogę do wydania wyroku przysługuje:

- obwinionemu,
- rzecznikowi dyscyplinarnemu,
- Krajowej Radzie Sądownictwa,
- Ministrowi Sprawiedliwości.

Od wyroku sądu dyscyplinarnego **drugiej instancji** kasacja nie przysługuje.

Odpis prawomocnego wyroku skazującego na karę dyscyplinarną dołącza się do akt osobowych obwinionego. Jego **usunięcie** zarządza Minister Sprawiedliwości po upływie pięciu lat od uprawomocnienia się wyroku, jeżeli w tym okresie nie wydano przeciwko ukaranemu innego wyroku skazującego. Zatarcie skazania **nie dotyczy** przypadku, gdy orzeczona została kara złożenia sędziego z urzędu.

Z wnioskiem o **wznowienie postępowania dyscyplinarnego** mogą wystąpić:

- Krajowa Rada Sądownictwa,
- Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego,
- Minister Sprawiedliwości.

Ustawa rozróżnia dwie **podstawy wznowienia postępowania**:

1. Wznowienie **na niekorzyść obwinionego** – może mieć miejsce, jeżeli:

- a) umorzenie postępowania lub wydanie wyroku nastąpiło na skutek przestępstwa (podstawa *ex delicto*),
- b) w ciągu pięciu lat od umorzenia lub od wydania wyroku wyjdą na jaw nowe okoliczności lub dowody, które mogłyby uzasadniać skazanie lub wymierzenie kary surowszej (podstawa *de novis*).

2. Wznowienie na korzyść skazanego – może nastąpić tylko z podstawy *de novis*, również po śmierci skazanego.

Postępowanie dyscyplinarne jest z zasady **jawne**. Odstępstwo od tej zasady może nastąpić ze względu na moralność, bezpieczeństwo państwa i porządek publiczny oraz ze względu na ochronę życia prywatnego stron lub inny ważny interes prywatny. O wyłączeniu jawności rozstrzyga skład sądu dyscyplinarnego orzekający w danym postępowaniu. W przypadku wyłączenia jawności postępowania dyscyplinarnego orzeczenie ogłaszane jest publicznie.

III. Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów sądów administracyjnych

Sądem dyscyplinarnym w sprawach dyscyplinarnych sędziów sądów administracyjnych jest Naczelny Sąd Administracyjny.

- w pierwszej instancji – w składzie trzech sędziów,
- w drugiej instancji – w składzie siedmiu sędziów.

Rzecznikiem dyscyplinarnym w tych sprawach jest Rzecznik Dyscyplinarny Naczelnego Sądu Administracyjnego. Rzecznik i jego zastępca są wybierani przez Kolegium Naczelnego Sądu Administracyjnego na okres czterech lat.

Skład sądu dyscyplinarnego wyznacza Kolegium Naczelnego Sądu Administracyjnego w drodze losowania, spośród sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego – z wyjątkiem Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego, wiceprezesów Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz Rzecznika Dyscyplinarnego Naczelnego Sądu Administracyjnego i jego zastępcy. Składowi orzekającemu przewodniczy sędzia najstarszy służbą na stanowisku sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego.

W pozostałym zakresie stosuje się odpowiednio przepisy ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

IV. Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów sądów wojskowych

Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów sądów wojskowych opiera się na niemal identycznych zasadach, co odpowiedzialność dyscyplinarną sędziów sądów powszechnych.

Prawo o ustroju sądów wojskowych w art. 37 przewiduje odpowiedzialność sędziów sądów wojskowych za wykroczenia oraz za przewinienia dyscyplinarne, którymi są:

- naruszenie obowiązków sędziego,
- uchybienie powadze stanowiska sędziowskiego,
- naruszenie dyscypliny wojskowej oraz zasad honoru i godności żołnierskiej.

P.u.s.w. powtarza **katalog kar dyscyplinarnych** określony w prawie o ustroju sądów powszechnych uzupełniając go o możliwość wystąpienia przez sąd dyscyplinarny do właściwego organu z wnioskiem o pozbawienie ukaranego stopnia oficerskiego – w przypadku orzeczenia kary złożenia sędziego z urzędu. Ponadto kara usunięcia z zajmowanej funkcji, lub przeniesienia na inne miejsce służbowe oprócz dolegliwości przewidzianych przez p.u.s.p. (pozbawienie możliwości awansowania na wy-

ższe stanowisko sędziowskie przez okres pięciu lat, niemożność udziału w tym okresie w kolegium sądu wojskowego, orzekania w sądzie dyscyplinarnym oraz uzyskania utraconych funkcji) pozbawia sędziego możliwości awansu na wyższy stopień wojskowy.

Sądami dyscyplinarnymi w sprawach dyscyplinarnych sędziów sądów wojskowych są:

- w pierwszej instancji – wojskowe sądy okręgowe,
- w drugiej instancji – Sąd Najwyższy – Izba Wojskowa.

Rzecznik dyscyplinarny wybierany jest przez Zgromadzenie Sędziów Sądów Wojskowych i działa przy Krajowej Radzie Sądownictwa. Jego kadencja trwa cztery lata.

Pozostałe uregulowania prawa o ustroju sądów wojskowych dotyczące odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów sądów wojskowych są analogiczne do odpowiednich przepisów prawa o ustroju sądów powszechnych.

VI. Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów Sądu Najwyższego

Przesłanki odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów Sądu Najwyższego, rodzaje przewinień dyscyplinarnych oraz przebieg postępowania dyscyplinarnego w stosunku do sędziego Sądu Najwyższego są takie same jak w przypadku sędziów sądów powszechnych. Różnice występują natomiast w zakresie kar dyscyplinarnych (z oczywistych względów nie występuje w przypadku sędziów Sądu Najwyższego kara przeniesienia na inne miejsce służbowe) oraz sądów dyscyplinarnych właściwych dla sędziów Sądu Najwyższego.

Sądami dyscyplinarnymi w sprawach dyscyplinarnych sędziów Sądu Najwyższego są:

- w pierwszej instancji – Sąd Najwyższy w składzie trzech sędziów SN,
- w drugiej instancji – Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów SN.

Skład sądu dyscyplinarnego wyznacza Kolegium Sądu Najwyższego w drodze losowania, spośród sędziów Sądu Najwyższego – z wyjątkiem Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, Prezesów Sądu Najwyższego oraz Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Najwyższego i jego zastępcy. W składzie sądu musi zasiadać przynajmniej jeden sędzia stale orzekający w sprawach karnych, zaś przewodniczy składowi sędzia najstarszy służbą na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego.

Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Najwyższego i jego zastępcę wybiera Kolegium Sądu Najwyższego na okres czterech lat.

VI. Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów Trybunału Konstytucyjnego

W świetle art. 8 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym sędzia Trybunału odpowiada dyscyplinarnie za naruszenie przepisów prawa, uchybienie godności swego urzędu lub inne nieetyczne zachowanie, mogące podważyć zaufanie do jego osoby.

Karami dyscyplinarnymi są:

- upomnienie,
- nagana,
- usunięcie ze stanowiska sędziego Trybunału.

Sądem dyscyplinarnym w sprawach dyscyplinarnych sędziów Trybunału Konstytucyjnego jest Trybunał:

- w pierwszej instancji – w składzie pięciu sędziów Trybunału,
- w drugiej instancji – w pełnym składzie sędziów Trybunału.

Sędziów do składów orzekających i rzecznika dyscyplinarnego ustala w drodze losowania Zgromadzenie Ogólne.

W zakresie nie uregulowanym w ustawie do odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów Trybunału stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące sędziów Sądu Najwyższego.

Bibliografia:

Ereciński T., Gudowski J., Iwulski J., *Komentarz do prawa o ustroju sądów powszechnych i ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa*, Warszawa 2002.

Korózs Ł., Sztorc M., *Ustrój sądów powszechnych: komentarz*, Warszawa 2002.

Kubiak J.R., Kubiak J., *Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów*, „Przegląd Sądowy” 1994, nr 4, s. 3–27, oraz nr 8, s. 67–78.

Piasecki K., *Organizacja wymiaru sprawiedliwości w Polsce*, Kraków 2005.

Przybysz P., *Prawo do sądu w sprawach dyscyplinarnych*, „Państwo i Prawo” 1998, nr 8.

Wasilewski A., *Prawo do sądu w sprawach dyscyplinarnych*, „Przegląd Sądowy” 2001, nr 9, s. 15–46.

Źródła:

Ustawa z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. Nr 102, poz. 643 ze zm.).

Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz.U. Nr 117, poz. 753 ze zm.).

Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.).

Ustawa z dnia 25 lipca 2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz.U. Nr 153, poz. 1269 ze zm.).

Ustawa z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. Nr 240, poz. 2052 ze zm.).

Uchwała Zebrania Delegatów Stowarzyszenia Sędziów Polskich „Iustitia” z dnia 8 czerwca 2002 r. – Zbiór Zasad Postępowania Sędziów.

Załącznik do uchwały Nr 16/2003 Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 19 lutego 2003 r. – Zbiór Zasad Etyki Zawodowej Sędziów.